

శ్రీ ర

—0—

స్త్రీ నితిరత్నాకరము.

ఇది

శ్రీశంబరద్వీపవాసియైన

చెన్నాప్రగడ రామమూర్తిచే

రచియింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు.

శ్రీ వాణీ ముద్రాక్షరశాల

బెజవాడ.

1898.

కాపీరైటు.

1812
6335

అంబేద్కర్ లైబ్రరీ, బొంబే
అంబేద్కర్ లైబ్రరీ, బొంబే
అంబేద్కర్ లైబ్రరీ, బొంబే

ప్రీతిక.

ఒకనాటిరేయి నేనును పండితులగు నామిత్రులను కలిసి స్త్రీవిద్యాభ్యాసమునుగూర్చి ప్రసంగించుచుండఁగా నిచ్చటి బాలికాపాతశాలా ప్రధానోపాధ్యాయుఁడును మన్నితవర్త్యుఁడును నగు బ్రహ్మశ్రీ ముష్టి రామకృష్ణశాస్త్రిగారు ననుజీరి యిట్లుని వాక్కుఁబ్రచ్చిరి.

చ॥ విచుమిటుమిత్రశేఖర! కవిత్వపటుత్వము నేర్చియుంటివి!
వనుచుతిబాలికామణుల కందరకుండగయు కమైఘవిత్ ।
దనరెడునీతిగ్రంథ మొకదానిని న్రాయుమటంచుబల్చఁగా ।
మనమునబొందిసంత సముచుత్సాహుకాంక్షనుదీర్చఁజెప్పితిత్ ।

కాని,

ఆ॥ పె॥ ఈశ్వరేచ్ఛచేతనిలఁదాసిమాయంబ ।
సద్గుణనికుఁగుంబశాయిమాంబ ।
శోకమిడుచునుబరతొకవాసినియాట! ।
చేనకించెమతివిశేషమెల్ల॥

హృదయవిచారణదారుణంబైన నిష్ఠిదుఃఖమును
బొంది గుండఁచుండఁగా గోరుచుట్టుమీందరోకఁటి
స్వచ్ఛందమున మరల దుస్సహ దీర్ఘవిచారణ
బలమైన సోదరమరణంబుగూడ సంభవించిన

హేతువు చేత మదికుదురమింజేసి నాకియ్యదియచా
 ధ్యంబని యూటకుంటిని, కానిమరలమిత్రోత్సాహ
 భంగంబు సేయఁజాలక నేనీగ్రంథమును వ్రాయఁ
 బూనుకొంటిని. కాన నిందోక వేరే బ్రమాదవ
 శంబున,

అ॥ వె॥ తప్పలుండేనేనిదగదిద్దిసునబుద్ధి!
 వృద్ధికాఁగమీరలిద్దచరితు!
 లార! కరుణఁజూపఁగోరెదననిశంబుఁ!
 బాలఁగొలుతుమిమ్ముఁగేలుమొగిచి॥

భీమవరము, ఇట్లు, విధేయఁడు,
 ది 15 జనవరి 98. దేన్నాప్రగడ రామమూర్తి.

శ్రీ ర న్త.

ప్రసీ తి ర త్నా క ర ము.

క॥ శ్రీకరుండు సర్వశక్తుండు!
 లోకముండు సర్వసాక్షి లోకసుతుండును!
 హ్లోకుండు శాశ్వతుండై చను!
 నాకళ్యాణగుణసీమనాత్మకదలంతుక॥౧॥
 గురుస్తుతి.

క॥ గురునిన్ గురుతరకవితా!
 పరునిన్ నందూరివంశపాథోధిసుధా!
 కరునిన్ శంకరసర్క-వి!
 వరునిన్ హృత-మలమందుఁబ్రస్తుతిఁజేతున్గీ॥
 దైవభక్తి.

౪॥ ఎవ్వఁడాలోకాధారుం!
 దెవ్వఁడా పరిశుద్ధుఁడాద్యుఁడెవ్వఁడా యభవుం!
 దెవ్వఁడా సర్వవ్యాపకుం!
 దెవ్వఁడా యవ్వభుఁడెదేవుఁడెప్పుడును నకున్॥ ౩॥

౫॥ వనితామణి! మదిమఱువక!
 చనఘాత్ముండు లోకనాథుండై చను దేవున్!
 మనమననివసుదినమును!
 సుతింపఁగవలయునమ్మవిశ్రుతభక్తన్॥౪॥

శ్రీనివాసాష్టకము.

క॥ మేనుండెలియరానినిదురఁ
బూనినతఱినన్నుఁగరుణఁబ్రోవుమటంచున్ |
మానిని! రాతిరిచేవుని |
ధ్యానము సేయంగవలయుండద్యయుభక్తిన్ ||౫॥

పతిభక్తి.

క॥ పతియేదైవనమానుఁడు |
పతియేసతతంబుభోగభాగ్యావళియా |
పతియేధనముంబ్రాణము |
పతియేసకలమృసుమృభామలకెల్లడు ||౬॥

క॥ నాతికినిరతంబునువి |
భ్యాతినిఁగలుగంగఁజేయఁగాఁజాలినదీ |
భూతలముననాభరణము |
పాత్రప్రత్యంబెవరమపావనమగుచు ||౭॥

క॥ పతికడుగురూపియైనను |
హితమతిఁదత్సేవఁజేయుటెన్నమసతికే |
ప్రితినతులితధూషణమగు |
నితర్హభరణములుకాంతిహీనంబులగు ||౮॥

క॥ పనినుండివరుఁడువచ్చిన |
వినియవిసమితాంగివగుదువెలఁదుక! సర్వా |
షణగణములశ్రమమాన్వము |
పనివడిపాదుగిండ్లుపోరువచ్చియుం పడుమీ ||౯॥

- క॥ నీపతియెవుడైననమిత॥
కోపనుడైరిట్టిపట్టికొట్టినతఱిసి॥
వోపికఁజూపుచులేశము॥
కాపట్యముఁజూపుఁబోకుకాంతునియెడల॥౧౦॥
- క॥ ఎప్పుడుపతిగెప్పినపని॥
దప్పకచేయుచునుభక్తిదచ్చిత్తమునా॥
ప్పొప్పుఁగనవలంబించుచు॥
నొప్పదమగుమెప్పుడెందుమోకల్యాణి॥౧౧॥
- క॥ పెనిమిటిదుష్టుడైనను॥
వనితామణి!నీవునీతివచనచయంబుల్॥
మనముననాటఁగఁజూపుము॥
గొనకొనినిందించుటెపుడుఁగూడదుసుమ్మి॥౧౨॥
- క॥ లలనామణి!కల్పనైనను॥
దలపోయకువరునిదోషతతులచుసతతం॥
బెలసఁడతులితదుష్కృత॥
ములఁజేసిననీవుత్యాబోధింపవలె॥౧౩॥
- క॥ పతులగుదురంగహీనులు॥
సతులకుఁదప్పకనుదైవసంకల్పమునకా॥
క్షితిసెప్పుడుదూషింపక॥
మితిమీరినభక్తితోడమెలఁగఁగవలయు॥౧౪॥
బుదిఁగోరకుపరపురుషుల॥
దతిమణి!వారలెంతనుందరుడైనె॥

. స్త్రీనీతిరత్నాకరము.

- జెదరకత్యుముగనెంచినఁ
 గదకాశ్వతక్తి ర్తిసింహుఁగలుగుమజగతిన్ || ౧౫ ||
- క॥ మగఁడిలవశ్యుండగునని
 దగమందులుమాశ్రులొసఁగఁదగదదియొకఁగో
 దెగుశులఁ దెచ్చుఁబతిగనివఁ
 దిగనాడఁదెఱిఁతొంటి పేమదృఢకొపమునన్ || ౧౬ ||
- క॥ కాంతామణి! యెన్నఁడునీ
 కాంతుఁడుగృహమందులేనికాలమునందున్
 సంతసమందుచుఁజారుల
 తాంతాదులమేనఁబూననాశింపకుము || ౧౭ ||

గురుభక్తి.

- క॥ అరయంగవిద్యుఁగఱపిన
 గురువరుఁదనతంద్రిఁబోలెగురుతరభక్తిన్
 నెరపుచుగృతజ్ఞతగఁగి
 తరుణీమణిమెలఁగవలయుఁదాననయంబున్ || ౧౮ ||
- క॥ ముద్దియ! నీకేలబుద్ధియు
 వినైయుఁగఱపికడువేడ్క-విమలపథంబున్
 జెడ్డగఱపినగురువరుఁ
 దద్దయుఁబూజించుటవరధర్మముగాదె|| ౧౯ ||

సత్యము.

- క॥ ధరనఖిలసుఖంబులకా
 కరమైకరమృగసింహుఁగలికినో! సత్యం!

- బరయంగనదిలేకుండిన!
 వరధర్మసమూహమెల్ల వ్యర్థముగాదే?॥౨౦॥
 క॥ కావునసాధ్వీరత్నమే!
 సీవనవరతంబుసత్యనియతిగలుగుట॥
 వావిరిగఁగోరుకొనునెడ!
 భూవినుతలసద్యశంబుఁబొందెదవునుమీ॥౨౧॥
 క॥ అరయనసత్యములాడుట!
 దురితంబులకొఱకుఁగానదొడరిధరి॥
 నిరతముసత్యమెపలుకుము!
 దొంగకొనునిహపరసుఖములతులితములగుచు॥౨౨॥
 క॥ డిల్లసిలుచునుల్లంబునఁ!
 గల్లులుకొల్లులుగఁబలుకుగల్గరిననయం!
 బెల్లరుసవ్వఁగనొల్లరు!
 పల్లవపాణి! పిదపనిలబ్రతికినఁబరువే?॥౨౩॥
 క॥ హాస్యంబునకైనమఱిర!
 హాస్యంబునకైనఁగల్గలాడవలదుజం!
 ద్రాస్యలవశ్యముబ్రతుకప!
 హాస్యంబగునన్యతమాడువతివకునెపుడు॥౨౪॥
 " ఒకసారితప్పుచేసిన!
 కటకమాతాడఁబోకయొప్పుకొనుమియె;
 కబాంకినచోవెంటనె!
 కటికిఁ దెంకొనునుమ్మ యోగ్యతచెడుచు॥౨౫॥

బంధుప్రీతి.

క॥ తలపోయఁగజననీజన।
 కులుతోఁబుట్టువులెగాకగుటిలాలక!నీ।
 కీలబంధుజనములుందురు।
 కెలిమినెరవువారియెడఁజిత్తములరక్ష॥౨౬॥

క॥ అత్తాదుబిడ్డలెప్పుడు।
 క్రొత్తడి!నినుఁగోరిమెచ్చకొనుకైవడిఁద।
 చ్చిత్తమెఱింగివతిఁపుము।
 హత్తింపుమువారిమదులనానందంబు॥౨౭॥

క॥ బావలనన్నలపగిదిని।
 దేవరులనుతమ్ములట్లుతేకువతోడ॥
 నీవిలనతనుఁదల్లిగ।
 భావించిననీకునిభిలభాగ్యమలాదవు॥

సత్సహవాసము.

క॥ మహిసనవరంతంబునుస।
 త్సహవాసమెదేయఁగోరుసంతసమెసఁగ॥
 మహితగుణాః శులబ్ధుమ।
 మహితామణి!నిన్నుజనులుమన్ననసేయ॥౨౮॥

క॥ జారిణులతోడనితివి।
 దూరలతోనీచసతుఁతోదుష్టులతో।
 నాకీరత్నములెన్నఁడుఁ।
 గోరంజఁదన్నుకెలిమిగాంచెంచైన॥౨౯॥

శ్రీశివ తాతకరమ.

విద్య.

- క॥ ఇలవిద్యయొసంగువినయము।
వెలయంగవిజ్ఞానమిచ్చువిదితయశంబు॥
బొలయిందునుగానబొలతి।
చెలువుమిగులవిద్యనభ్యసెంపంగవలయు॥ ౩౧॥
- క॥ పడతుక! పాటుపడిచదువఁ।
గడంగుముమఱిఁన్నస్వల్పకాలమెబడిలో।
నిడుదురునీతభిదంబులు।
పడయుటకష్టంబుపడపఁచాకటవిద్య॥ ౩౨॥
- క॥ ధరనుద్యోగములొసరిం।
తుడెఁచెచ్చెరవిద్యనేచ్చితాయ్యలులనుచు॥
బరుసములువలుకువారిని।
నిరసించుచువిద్యలెల్ల నేర్చికొనఁదగు॥ ౩౩॥
- క॥ సుదతులిలవిద్యనేర్చివఁ।
జదువంగలరువుగ్గాసతులచారిత్రంబున్।
మదిముదమందుచువారల।
పదవిననుసరితురమ్మపాయనివేడ్క॥ ౩౪॥
- క॥ ధర్మదనంబునకునుమఱి।
ముతొడవులకునందోడువిద్యయుంగలుగ॥
ముగసానబట్టిన।
నిమానికముగాచెఁసాధ్యుకుమానీ॥ ౩౫॥

- క॥ లలితవిహూషాంబరములు।
 గలిగియుఘనవిద్యలేక గాలెడుకాంతా।
 తిలకములుదలచిచూడఁగఁ।
 చూలుపగుపరిమళములేనిపువ్వుచులమ్మా॥ ౩౬॥
- క॥ చదువెఱుఁగకవిహరించెను।
 మదవతియిలభార్యయైనమగవాడకటా!
 బ్రదుకుటకన్న మరేయిట।
 సదుపాయమటంచునెంచుసౌఖ్యములేమి॥ ౩౭॥

సద్గుణములు.

- క॥ నగలున్నజీరలున్నను।
 మగువకొ! చక్కదనమున్నచుహితవభిక్షి॥
 వఁగఁగీతినొనఁగఁజాలిం॥
 సుగుణంబులులేకయున్నజూడరులోకుల్॥ ౩౮॥
- క॥ మణిగణమయధూషణఘన।
 ధనసంపదలేకయున్నదరుణీమణిని॥
 గణుతింతురుచాలఁగవర।
 గుణసంపదఁగలిగియున్నఁగోవిదులెల్ల॥ ౩౯॥
- క॥ మానుగదైవంచిచ్చిన।
 దానినిఘనమంచునెంచితానెల్లపుడు॥
 మానిసి! శృప్తివహింపన।
 నూనసుఖానికమందునునిజముజగతి॥ ౪౦॥

ప్రీతిరత్నాకరము.

చార్యము.

క॥ నను నెవ్వరుబూడుటలే!
దసిచార్యము సేయఁబోకువల్ల నసర్వం!
బునువీక్షించుచుదైవము!
వెనుకొనియున్నాఁడునుమ్మభీకరుఁడగుచు॥౧॥

క॥ దొంగపసిఁజేయజనులా!
యంగనఁదముఁజేరనీయరవ్వలజగతి॥
దొంగదఁటందురుకీతి॥కి!
భంగమువాటిల్లుఁజాలఁచాపముగలుగు॥౨॥

క॥ పరధనమొకశృంగమైననుఁ!
దరుణీమణి! తాకఁబోకుతగదదియొకచో!
నరయమిఁజేదీసిననీ!
ధరణినపయశంబువచ్చుఁడధ్యమఃసుమ్మి॥౩॥

త్యాగము.

క॥ ధనవతినినిగర్వింపక!
యొనరింపఁగవలయునమ్మయువిదరొ! సతతం!
బునుధర్మమంగహీనుల!
శువుగనద్దానివలననగుపుణ్యంబుల్॥౪॥

ఁబొనరించిపఁగడు!

గుపుణ్యమంచు నెఱిఁగితలఁపుతో!

ఁటనుదొంగిలి!

నింపజనదమ్మదానావశుల॥౫॥

క॥ వందించిన నెవరైనను।
 సుందరి! యుప్పుంగియున్న సొమ్మియకుమీ।
 ముందుఁగనీశ క్తివరసి।
 పొందుగధర్మంబు సేయఁబూను ముజగతి॥౪౬॥

మితవ్యయము.

క॥ కడునిడుమలఁబడినాధుఁడు।
 గడియించినవిత్తమెల్లఁగాలిబుడమి॥
 జెనువెచ్చుబులఁజేయం।
 గడఁగఁజనదుదానమగఁడుకష్టమునొందు॥౪౭॥

క॥ చాలదుతేతెన్ననివరుఁ।
 జాలఁగబాధింపరాదుసంతసమెసఁగె॥
 వీలెఱిగియున్నచట్టుకె।
 వాలుంగంటి! గడుపుకొనవలయుంజుమ్మి॥౪౮॥

క॥ ధనవతులిలధరియించెడు।
 ఘనభూషణవస్త్రతతులఁగనుఁగొనివనితా।
 మణులల్లవానిఁడమకుసుఁ।
 గొనుమనివరులవిసికింపఁగూడదుసుమ్మి॥౪౯॥

క॥ అతివరొ! లేస్తగఁగలదని।
 యతిసంతోషంబుతోడననవరతంబు॥
 ప్రీతిమూలకవ్యయపరచక।
 మితముగ నాడుకొనవలయుమెలఁకువతో

అహింస.

క॥ పొలతుక! నీపాదంబున!

ములువిఱిగిన నెంతశ్రమము పట్టునొసుమతి॥

చెలిసికొనిజీవహింసల!

నిలఁజేయకుచాధలన్నియెన్నఁగ సమముల్॥౫౧॥

.క॥ ధర నాటలాడుకొనియెడు!

తరుణంబున నైనజీవతతులకుచాధల్!

బొరయింపకదయఁదలఁపుచు!

దరుణీమణియాడఁదగునుఁదా నెల్ల వ్రుదు॥౫౨॥

క॥ పామరమతులై ఘవిల్!

జీమలుమొదలైనయల్పజీవుల నెవుదు॥

లేమరొ! కాన్యంజావఁగఁ!

బాముచునుందురకటకట! పాపముగాఁడే?॥౫౩॥

క॥ ఓవనితామణి! యిటువిను!

మీవనయముజీవకోటిఁజెడదయగనిన॥

వేవేగమెతామెచ్చుచు!

దైవముముదమందినిన్నుఁదప్పకఁబ్రోచు॥౫౪॥

కోపము.

మొసద్గుణగణముల!

నుఁబాపములఁబెంచుమహినవిరళసం!

మొఁజూపునుఁగావునఁ!

నఁబూనఁగఁదగదదిగోప్యము-

క॥ పనివారలనాపనిసి!

పనిజేయుమటంచుఁబొలతిపల్కరుఁగోపం!

బునఁబరుషంబులుపలుకక!

పనిఁగొను మెప్పుడునుమంచిపలుకులతోడన్॥౫౬॥

క॥ అసువులువిసుగఁగదానీ!

విసరంబునుఁగసరినఁబనివీసంబైనన్!

వెనఁజేయరుసరిసిజముఖి!

యసూయచేఁజెడ్డదందురనిశమునిన్నున్॥౫౭॥

క॥ మగువరో! “చెలిమింజేదిడ!

నగుబలిమింబాలుపోయెనలవియె?” కానన్!

దగమంచితనంబునఁబని!

జగతిఁగొనవలయుఁగానిచనదొండుగతిన్॥౫౮॥

గర్వము.

క॥ ధనముంజక్రిందనముం!

గనుఁగొనితగఁగ్రిందుమీందుఁగానకమగుడన్!

దనపాటివారులేరని!

పనితామణిగర్వమందవలవదుసుమ్మీ॥౫౯॥

క॥ సంపదగుణసంపదయును!

బెంపెనఁగఁగఁజాలునట్టివినయంబును,

క్షయింపుగధరియింపకవిహి!

మితముగ్నయిత్నించుకాంతఁజేమింపగా?

- క॥ వినయవిధేయతలుగలిగి
యనిశంబును మెలఁగునతులనందరుభువిలో!
ఘనముగఁజూతురునాఁడెరో!
వినుమలఁతిగఁజూచివిష్టవిగెడువారి॥౬౧॥
- క॥ పాలుపుగనీకెంతకలిమి!
గలిగిననొక్కింతయైనగర్వపడకుమీ!
తలపోయంగఁగలిమితే!
ములుకావడికుండలనుచుమునువినలేడే॥౬౨॥
- క॥ లలితాంగి!సిరులుతిరమను!
దలఁచునగర్వింపఁబోకుదైవాజ్ఞ మెయిన్!
బలిమియుఁగలిమియుదొలఁగిన!
నిలనెకసకెమాడుచుందురెల్లరునిన్నున్॥౬౩॥

శరీరాలోగ్యము.

- క॥ కాయముగాపాడుకొనను!
పాయముజూడంగవలయుఁబాయకనీవో!
తోయజముఖి!యిదిషదిదల!
పోయఁగధర్మములలోనముఖ్యమునుష్ఠి॥౬౪॥
- సృష్టిననుననొగిస్తానం!
సరింపఁగవలయునన్మయోపికతోడన్!
షేనిముకిపివఁగ!
నాయుటసేయకున్నవ్యాధులుగ

- క॥ నిరతమున్నానముమానక।
 సరగునమఱిముఱికిలేక చనువస్త్రింబున్।
 ధరియింపవలయునయ్యది।
 కరమువిలువ లేనిదైనఁగానిమ్మునతీ॥౬౬॥
- క॥ ఎండనకనువాననకను।
 మెండుగన్నానములుజేసిమెలతుక!ధరణి॥
 దండిగనాచారంబుల।
 నుండిననీదేహమెప్పుడుండదునుగతి॥౬౭॥
- క॥ కలుషజలంబులుద్రావినఁ।
 గలుగునునిక్కంబుతెవులుగావునజగతి॥
 నెలతలువడియంగట్టిన।
 జలములుగ్రోలంగవలయు సౌఖ్యముకొఱకు॥౬౮॥
- క॥ “హితమాపదార్థమైనను।
 మితముగఁదినుమ” న్నమాటమెలతుక!వినవే।
 మితితప్పిఘజించినచో।
 షీతిఁగలుగుటతెవులునీకునిధమునుమ్మీ॥౬౯॥
- క॥ గడగడనొడలాగివడకఁగ।
 పడతుక!తడిబట్టఁ గట్టిపనులనుఁజేయుం।
 గడగఁగరాదెన్నండునుఁ।
 గడువడినొడలెల్లజెడెడుకాలమువచ్చు॥
- క॥ చెడుగాలితగిలిననొడలు।
 ముతముగఁగె

దడవాసరింపకవాకిటఁ

బడియుం డెమకుళ్ళునంతఁబాపఁగవలయుఁ॥ ౭౧॥

శరీరకష్టము.

క॥ కష్టపడినబలమొదవుం

గష్టపడినవ్యాధులేమికలుగకయుండుఁ॥

గష్టపడినసుఖమగునిలఁ

గష్టపడఁగవలయుసుఖముకలుగుటకొఱకఁ॥ ౭౨॥

క॥ ధనమింతయుండదానీ

జనులిందరుగల్గియుండనదనముననినీ

పనిసేయఁగనాకేమని

తినియుండకకష్టపడుముదీర్ఘాయుఁగుఁ॥ ౭౩॥

క॥ ఒడలలయుననుచుండలంపక

ఘటమిందఁగఁగష్టపడినఁబాలతుకలెఱుఁడుఁ॥

ఒడయుదురెల్లసుఖంబులు

నుడువరెః“ః స్త్రీభవీ”యనుచునార్యులిలఁ॥ ౭౪॥

శాంతము.

క॥ ఇంతి!యఖిలభర్తృంబుల

కెంతయునొక శాంతగుణమెయిమ్ముగశోభఁ॥

శాంతముఁడెచ్చఁగాఱున

శాంతమునుఁదాల్పవలయుఁజానలుఘటమిఁ॥ ౭౫॥

శ్రేజనులొకవేళఁ

నేరంబువారిఁజీరికుమానీ

గోగముచనుచు వాకను ।

పాపైరను నేలనెట్లునతిక్రమతోడన్ ॥ ౭౬ ॥

చాడి.

౭౭ డొన్నచికోన్నియదాతేనె ।

కొన్నియింగులలియన్నకోటకునొరులతో ।

నన్నుచొరలవైచొరడము ।

లన్నులొకప్పుంగు గూడుచులకునునైనన్ ॥ ౭౭ ॥

౭౮ అక్కడిమాటలన్నచ్చట ।

సిక్కడిమాటలనునచట నెలమిపచింపన్ ।

మిక్కిలినిందలపాలయి ।

గ్రుక్కనంజెడంగొట్టుకొంగ్రుగొరవమెల్లన్ ॥ ౭౮ ॥

౭౯ చాడివలననిలఁజేడియి !

కీమలనేకములుమూడుగీర్తిపశించున్ ।

చాడివినంగనుంజెప్పంగ ।

గూడదుఘోరబోడులెప్పుడుకుతుకముతోడన్ ॥ ౭౯ ॥

౮౦ మనుచాలబోధయందున ।

వనితామణి! “చాడిచెప్పవలద” నువాక్యం ।

బునుజనివియుంటివలదా ।

సినిమలువకయుండుమెప్పుడునీమదిలోనన్ ॥ ౮౦ ॥

పరోపకారము.

౮౧ పుష్కరకలగినవేళల ।

మితముగఁజూచిక్కటిల్లనతివలుజగతిన్ ।

జక్క-ఁగనుపకారంబును।

సుక్క-క జేయంగవలయుఁజుమ్మిపరులకు॥౨౧॥

క॥ తనువులుశౌశ్వతిములుగా।

వనయముఁజేతలుదిరంబులవనీస్థలిలో।

వనితామణి! గావుననీ।

వానరి-వుమెళుడుపకారమొరులకువేడకన్॥౨౨॥

క॥ లలనా! పరులిడుమలంబడి

విలిపించెడుసమయమందువేగమచనివా।

రలకుపకారముఁజేయుమి।

యలరిమటలనీకువారలటులొనరింపన్॥౨౩॥

క॥ పగవారలైనఁదెగుళులం।

దగిలిపొగులుచుందురేనిదరుణీ!వారిం।

దెగడకతోడుపడుచుమఱి।

దగుమాటలనూటడింపఁదగుదయతోడన్॥౨౪॥

దైర్యము.

క॥ ఇదుమలువచ్చినవేళిల।

బడతుక్! దైర్యంబువిడువవలవదుసుమ్మి।

పుడమిఁదగదైర్యంబున।

మమలుసగమడగిపోవునెంతటివైనన్॥౨౫॥

దవచ్చినభామిను।

ట్టునదైర్యమెడలయడలినచో

యాపదయత్యధికంబై।

చూపట్టునుగూడిరాదుసుమితేశంబు॥౮౬॥

బాలశిక్ష.

క॥ నిడ్డలుచేసిననల్లరి।

యెడ్డితనంబెసఁగఁదిట్టియెన్నండునుఁదా।

గొడ్డునుఁగొట్టినయట్టుల।

గడ్డలిగివెలందొట్టఁగొఁజనదుసుమి॥౮౭॥

క॥ మాటికినిడ్డలగొట్టిన।

బోటిరొ!కమమోటబారిపోవుచుమటియు॥

జేటగునాయువుపట్లగు।

చోటులనదితాకెనేనిస్రుక్కఁగఁజేయు॥౮౮॥

క॥ కొట్టినదిట్టినమొట్టిన।

మెట్టినబాలురకుభీతిమిఁగిలిమదుల॥

బుట్టదుతగుమాటలచే।

గట్టిగఁజెప్పంగవలయుఁగడకొనిభయమ॥౮౯॥

వివిధధర్మములు.

క॥ ఇతరులునీకేవిధమున।

సతతముజేయవలయుననిసంతసముననీ।

మఱిదలఁచెదవోసట!యా।

గతిసేనితరులకునీనగావింపవలె॥౯౦॥

౮॥ అన్నిసంపదఁగనఁగొని।

మితముగఁగోర్వలేమిమహితుచ్చగుణుల

- బతివలు! కావున చానిసి।
 సతతము విడువంగవలయు జాత్రతోడఁగఁగఁ॥
- క॥ సీకొరులూనరించినమే।
 లేకాలమునందుమరువకించుకొనె॥
 శేకొనివారికినగ్నిలి॥
 బ్రాకటచుతిమరలమేలువలయునుసలుపఁగఁగఁ॥
- క॥ కడుపాఱుగడిచినిలుచుచు।
 నడివాకిటనిరుగుపొరుగునారులతోన।
 కడవారివీరితప్పలు।
 తడవుటదుర్గుణమునుమ్మిశరుణికినెవుడఁగఁగఁ॥
- క॥ పనిలేకయెపొరుగిండ్లకు॥
 జనియచ్చటఁగూడుతోడిచానలకెవుడఁగఁ॥
 గొనకొనిగృహకృత్యంబులు।
 వినుపింపకుచున్నవీవువేడుకతోడఁగఁగఁ॥
- క॥ పనిలేనిసమయమునవా।
 రినివీరిఁజేరఁదీసిగృహమునకతివా।
 యనుచితపుఁగోష్ఠినుండఁగఁగఁ॥
 జనదుపక్షప్రతలకధలఁజదువుమువేడుకఁగఁగఁ॥
 రాకేందువదనఁతాఁదల।
 కాకిటశేరిపొరుగింటివారలనెవుడుకఁ॥
 కొనిరారవ్వుంచును॥
 మువేసినగరాదుకీడగునుమ్మి॥

- క॥ పలుకునకు ముందునగుము।
 వెలదుకయల "సవ్వ చాల్లువిధములఁజేటం"।
 చిలసామెనెవినియొండవె।
 మెలఁగుముకలకాలమీధమితభాషణవై॥౯౭॥
- క॥ వికలాంగులఁగనియంగన।
 వికవికసవ్వంగ రాదువెంగవిభంగి॥
 సకలములుదైవికములని।
 సుకరంబుగఁజెలిసివారిఁజూడుముకరుణ॥౯౮॥
- క॥ కయ్యములాడకయెప్పడుఁ।
 దొయ్యలిపొరిగింటవారితోగుణవత్తివై।
 నెయ్యంబుకలిగిమెలఁగుము।
 చయ్యసనినులోకమెల్లసన్నుతిసేయ॥౯౯॥
- క॥ నీపుట్టనింటివారు।
 దీపితవిభవయుతులైనఁడెరవానీవా।
 దాపునకరుగకయుండును।
 నీపతిఁడెంస నెపుడతఁడునిరుపేదైన॥౧౦౦॥
- క॥ నగలెన్నియొడలునిండుఁగఁ।
 వగిలించుకొనంగఁజక్కఁడనమగ్గురుసూ।
 మగువాచువిపైమెఱుంగులు।
 తగులముసాటింపకవృతధూర్జపలకు॥౧౦౧॥
- ~ శిష్టీర్తియునశక్తిర్తియుఁ।
 మితముగజ్జుభవించుభార్యవలననే।

- సతిగావుననన్దుగాయెత్తె!
మతిగల్గి సరసతెరియి నునఁగావలయున్॥౧౦౨॥
- క॥ వినుమానినుగనుఁగొనితా!
సనుమానముమానిమానవాధముఁడొకఁడున్!
దనమాయలఁబూపినచో!
జనుమాయవ్వలకుసీవుసత్వరగతితో॥౧౦౩॥
- క॥ తరుణీ! యొస్మిస్తవమున్!
బరసిందయుఁగూడఁజెల్లుడఁబరికింపంగా!
వరగౌరవముఁసెరికియెను!
ధరనిందలపాలునేయఁచిభ్యమునుష్ఠి॥౧౦౪॥
- క॥ ధరపైకిసాధుభావము!
గరుతరముగఁబూపెలోనఁగన్తుకఁగోయన్!
వెరపూహిఁతురుకుమెతులు!
తరుణీ! యదికూడఁజెట్టితరుణమునందున్॥౧౦౫॥
- క॥ అనయమువిసయమువెలయఁగ!
గుణవతివైభవార్తనెల్లుడఁగలచుచుభక్తిన్!
నినుఁగన్నవారికినెఁడై!
కొనువారికిగీర్తిఁజెమ్ముకొమ్మకొ! జగతిన్॥౧౦౬॥
- పరుసదనముదూరకూపి!
పరుసదనముదూరమీవుభాపించునెడన్!
పరువేడబోకుముపరా!
పరువేడుముహృదయమందుఁజెన్నెన్

- క॥ ఇలఁగలభాగ్యంబంతయుఁ
బాలతికివరుఁడేయటం చుఁబొందుగమదిలోఁ
దలపోయుచు సేవింపుము।
కలకాలముజనులు మెచ్చఁగానిసుఁగలికీ॥ ౧౦౮॥
- క॥ సతివై యనుపమవిద్యా
వతివై సకలసుగుణతెతివై భూరికృపా।
మతివై సంతతనయపథ
యుతవై వెలుగొందుచుండు ముర్రీస్థలిలో॥ ౧౦౯॥
- ౪॥ పదీలంబుగఁబరియించిన
సుదతమణి! దీనినీవు సుజ్ఞానమిడు॥
మడిచలఁచి సులభఁడై లిన
ముదమున రామలకు రామమూర్తిరచించె॥ ౧౧౦॥

సం పూ ర్ణ ము.

10258

